

Υπόμνημα του ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων & βιομηχανιών

στο πλαίσιο της διαβούλευσης για τον καθορισμό του Κατώτατου Μισθού

A. Γενικά

Η ελληνική οικονομία διανύει τη δεύτερη εξαιρετικά μεγάλη σε μέγεθος ύφεση μέσα σε μια δεκαετία, έπειτα από την κρίση χρέους, καταγράφοντας το 2020 συρρίκνωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος κατά 8,2% σε ετήσια βάση. Στον τομέα της ελληνικής αγοράς εργασίας παρουσιάζονται διαχρονικά δομικές αδυναμίες, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει το υψηλότερο του ευρωπαϊκού μέσου όρου διαχρονικά ποσοστό ανεργίας σε περιόδους οικονομικής μεγέθυνσης που υποδηλώνει υψηλή διαρθρωτική ανεργία. Παρά τις μεταρρυθμίσεις οι οποίες έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων οικονομικής στήριξης των προηγούμενων ετών, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της προσαρμογής που πραγματοποιήθηκε δημιουργούν προβληματισμό και καθιστούν το επόμενο χρονικό διάστημα κρίσιμο για την πορεία που θα έχει μεσοπρόθεσμα η οικονομία. Δύο από τους βασικούς στόχους για την Ελληνική Οικονομία είναι η μείωση της ανεργίας και η άνοδος συνολικά των μισθών και κατ' επέκταση του διαθέσιμου εισοδήματος και βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων. Η αύξηση των μισθών συνολικά όμως θα προκύψει μέσα από τις επενδύσεις σε πάγιο αλλά και ανθρώπινο κεφάλαιο (εκπαίδευση, επανακατάρτιση), οι οποίες και θα βελτιώσουν την επί σειράς ετών αδύναμη αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας.

B. Ανάλυση αντικτύπου της προηγούμενης αναπροσαρμογής του Κατώτατου Μισθού

Στο πλαίσιο της τεχνικής υποστήριξης της Παγκόσμιας Τράπεζας προς τη χώρα μας και στην ανάλυση αντικτύπου που προηγήθηκε σημειώνεται ότι η προηγούμενη αναπροσαρμογή του Κατώτατου Μισθού (Φεβρουάριος 2019) ήταν αρκετά υψηλή και μετά από πολλά χρόνια χωρίς καμία αλλαγή στις επικρατούσες συνθήκες στην αγορά εργασίας που χαρακτηρίζονταν από υψηλή ανεργία και παρά τις σημαντικές βελτιώσεις από τα χειρότερα χρόνια της κρίσης. Η ανάλυση (μέθοδος Difference in differences) οδηγεί σε μια σειρά από ευρήματα σημειώνοντας παράλληλα και περιορισμούς που πρέπει να ληφθούν υπόψη στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

Ειδικότερα, οι αμοιβές των (χαμηλόμισθων) εργαζομένων πλήρους απασχόλησης (πλήρης μήνας ασφάλισης) που εκτίθενται στον Κατώτατο Μισθό (ΚΜ) ήταν περίπου 10% υψηλότερες κατά το μήνα που ακολούθησε μετά την αύξηση από ό,τι θα ήταν αν δεν είχε υπάρξει αλλαγή πολιτικής. Τα επίπεδα απασχόλησης στις επιχειρήσεις που χαρακτηρίστηκαν ως επηρεαζόμενες από τον ΚΜ μειώθηκαν κατά 2% κατά μέσο όρο το έτος μετά την αλλαγή του ΚΜ το 2019. Επίσης παρατηρήθηκε μικρή βελτίωση της μισθολογικής ανισότητας (από το 0,34 στο 0,33 εκτιμήθηκε η τιμή του δείκτη Gini). Όσον αφορά τους περιορισμούς που πρέπει να ληφθούν υπόψη, η ανάλυση βασίστηκε σε διοικητικά στοιχεία που περιλαμβάνουν μόνο τους εργοδότες και τους εργαζομένους που είναι εγγεγραμμένοι στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, οπότε δεν έχουν ληφθεί υπόψη οι επιπτώσεις της προσαρμογής του ΚΜ στον ανεπίσημο τομέα (αδήλωτη εργασία). Οι εκτιμήσεις δεν μετρούν τις επιδράσεις πέραν των 12 μηνών μετά την αλλαγή, επειδή, σε εκείνο το σημείο, η πανδημία COVID-19 άρχισε να διαταράσσει θεμελιωδώς την αγορά εργασίας. Επιπλέον, δεν εκτιμήθηκαν άλλες δυνητικά σημαντικές επιπτώσεις της αλλαγής του ΚΜ, όπως στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε διαφορετικές μεθόδους ανάλυσης σε συνδυασμό με διαφορετικά στοιχεία τα οποία δεν ήταν διαθέσιμα.

Γ. Ανάλυση δεδομένων του Π/Σ «ΕΡΓΑΝΗ» που διατέθηκαν στους Επιστημονικούς Φορείς στο πλαίσιο της διαβούλευσης

Από την ανάλυση των δεδομένων για τις θέσεις απασχόλησης και τις μέσες μηνιαίες τακτικές αποδοχές τους, προκύπτει ότι:

Οι συνολικές θέσεις απασχόλησης παρουσίασαν αύξηση κατά 21,5% την περίοδο 2016-2020 εκ των οποίων το 66% αφορούν σε θέσεις αμειβόμενες με τον ΚΜ. Το 75,9% των συνολικών νέων θέσεων απασχόλησης την ίδια περίοδο αφορά σε θέσεις πλήρους απασχόλησης. Στις παραγωγικές ηλικίες 15-64 οι συνολικές θέσεις απασχόλησης αυξήθηκαν κατά 21,1% την περίοδο 2016-2020, εκ των οποίων το 66,9% αφορούν σε θέσεις αμειβόμενες με τον ΚΜ. Το 30% των θέσεων απασχόλησης αφορά σε επιχειρήσεις που απασχολούν έως 10 άτομα (μικρές επιχειρήσεις), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των θέσεων που αμείβεται με τον ΚΜ είναι 47,3%.

Ταξινομώντας τις θέσεις απασχόλησης κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (ΣΤΑΚΟΔ'08) με τη συμμετοχή των θέσεων το έτος 2019, παρατηρούμε ότι τις τρεις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν οι κλάδοι του λιανικού και χονδρικού εμπορίου και των υπηρεσιών εστίασης, κλάδοι που βρίσκονται στις τρεις πρώτες θέσεις αυτών που αμείβονται με τον ΚΜ αλλά και που επλήγησαν βαθύτατα το 2020 λόγω της πρωτόγνωρης υγειονομικής κρίσης. Οι τρεις αυτοί κλάδοι δημιούργησαν το 33,4% των νέων θέσεων της περιόδου 2016-2020 εκ των οποίων το 98% αμειβόμενες με τον ΚΜ.

Η ερμηνεία των ευρημάτων υπόκειται σε μια σειρά περιορισμών που πρέπει να ληφθούν υπόψη, όπως ο τρόπος ταυτοποίησης (identification) των αμειβομένων στα επίπεδα του ΚΜ κατά την εξαγωγή των στοιχείων από το πληροφοριακό σύστημα του Υπουργείου, αφού οι μέσες μηνιαίες τακτικές αποδοχές δεν περιέχουν πληροφορίες για τις ώρες εργασίας, τις μισθολογικές ωριμάνσεις και τα λοιπά επιδόματα που μπορεί διαφοροποιούν το επίπεδο των αμοιβών. Θεωρήθηκε έτσι προτιμότερο να αναλυθούν οι αποδοχές των πλήρως απασχολουμένων και των αμειβομένων στον ΚΜ όπως αυτοί έχουν οριστεί από τους διαχειριστές του Π/Σ «ΕΡΓΑΝΗ».

Δ. Η θέση μας

Τουλάχιστον για όσο διαρκούν οι άμεσες αρνητικές επιδράσεις της πανδημίας, το 2021 δεν κρίνεται σκόπιμο να γίνουν αλλαγές στο επίπεδο του κατώτατου μισθού, ειδικά μεγάλης κλίμακας.

Στο πλαίσιο της ταχύτερης οικονομικής ανάκαμψης που έχει ανάγκη σήμερα η Ελληνική οικονομία, και για την υποστήριξη του διαθέσιμου εισοδήματος και της απασχόλησης των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα, προτείνεται να δοθεί προτεραιότητα δημιουργίας και αξιοποίησης ενδεχόμενου δημοσιονομικού χώρου για την μείωση του μη μισθολογικού κόστους, ειδικά σε σχέση με τη φορολογία της εργασίας και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, με μέτρα μόνιμης διάρκειας, ώστε να αυξηθεί το διαθέσιμο εισόδημα όσων αμείβονται με τον κατώτατο μισθό.

Ως προς τη δομή του νομοθετημένου κατώτατου μισθού και ημερομισθίου, διαφαίνεται ότι ο απλοποιημένος ορισμός του ως μία «μοναδική αξία», αποτελεί σημαντική σύγκλιση προς τις διεθνείς καλές πρακτικές.

Στον βαθμό στον οποίο θα είναι ουσιαστικός ο ρόλος και θα ενδυναμωθεί η εμπιστοσύνη μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και της κυβέρνησης, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για εμπειριστατωμένη διαβούλευση η οποία θα οδηγεί σε ισορροπημένες κυβερνητικές αποφάσεις ως προς το εκάστοτε ύψος του νομοθετημένου κατώτατου μισθού.